TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. birželio 21 d.*

„Naujų valstybių narių įstojimas — Bulgarijos Respublika — Valstybės narės teisės nuostatos, pagal kurias būtina atlikti darbo rinkos padėties tyrimą prieš išduodant darbo leidimą Bulgarijos piliečiams — Direktyva 2004/114/EB — Trečiųjų šalių piliečių įleidimo studijų, mokinių mainų, neatlygintinio stažavimosi ar savanoriškos tarnybos tikslais sąlygos“

Byloje C-15/11

dėl *Verwaltungsgerichtshof* (Austrija) 2010 m. gruodžio 9 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2011 m. sausio 12 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Leopold Sommer

prieš

Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Wien

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, teisėjai A. Prechal, K. Schiemann, L. Bay Larsen (pranešėjas) ir C. Toader,

generalinis advokatas N. Jääskinen,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— L. Sommer, atstovaujamo *Rechtsanwalt* W. Rainer,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Condou-Durande ir W. Bogensberger,

susipažinęs su 2012 m. kovo 1 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Protokolo dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos priėmimo į Europos Sąjungą sąlygų ir tvarkos (OL L 157, 2005, p. 29; toliau – Protokolas dėl priėmimo) 20 straipsnio, šio protokolo VI priedo 1 punkto 14 dalies ir 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyvos 2004/114/EB dėl trečiosios šalies piliečių įleidimo studijų, mokinių mainų, neatlygintino stažavimosi ar savanoriškos tarnybos tikslais sąlygų (OL L 375, p. 12) aiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp L. Sommer ir *Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Wien* (Vienos regioninė darbo rinkos agentūra; toliau – *Arbeitsmarktservice Wien*) dėl pastarosios atsisakymo suteikti L. Sommer prašomą leidimą įdarbinti Austrijoje studijuojantį Bulgarijos pilietį kaip vairuotoją ne visą darbo dieną.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Protokolas dėl priėmimo ir jo VI priedas

3 Europos Sąjungos valstybių narių ir Bulgarijos Respublikos bei Rumunijos sutartis dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo į Europos Sąjungą (OL L 157, 2005, p. 11; toliau – Stojimo sutartis) buvo pasirašyta 2005 m. balandžio 25 d. ir įsigaliojo 2007 m. sausio 1 d.

4 Pagal Stojimo sutarties 1 straipsnio 3 dalį „stojimo sąlygos ir tvarka nustatyti prie šios Sutarties pridėtame protokole. Šio protokolo nuostatos yra neatskiriama šios Sutarties dalis“.

5 Pagal Protokolo dėl priėmimo 20 straipsnį, esantį jo 4 dalies, reglamentuojančios laikinąsias nuostatas, I antraštinėje dalyje „Pereinamojo laikotarpio priemonės“:

„Šio Protokolo VI ir VII prieduose išvardytos priemonės Bulgarijai ir Rumunijai taikomos tuose prieduose nustatytomis sąlygomis.“

6 Protokolo dėl priėmimo VI priedo „Protokolo [dėl priėmimo] 20 straipsnyje nurodytas sąrašas: pereinamojo laikotarpio priemonės – Bulgarija“ 1 punkto 1, 2 ir 14 dalyse numatyta:

„1. Konstitucijos III-133 straipsnis ir III-144 straipsnio pirmoji pastraipa visiškai taikomi laisvam darbuotojų judėjimui ir laisvei teikti paslaugas, apimančiai Direktyvos 96/71/EB 1 straipsnyje apibrėžtą laikiną darbuotojų judėjimą, tarp Bulgarijos ir kiekvienos iš esamų valstybių narių, tik laikantis 2–14 dalyse išdėstytų pereinamojo laikotarpio nuostatų.

2. Nukrypstant nuo [1968 m. spalio 15 d. Tarybos] Reglamento (EEB) Nr. 1612/68 [dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15)] 1–6 straipsnių ir iki dvejų metų laikotarpio nuo įstojimo dienos pabaigos, esamos valstybės narės taikys nacionalines arba pagal dvišalius susitarimus priimtas priemones, reglamentuojančias Bulgarijos piliečių patekimą į jų darbo rinkas. Esamos valstybės narės toliau taikyti tokias priemones gali ne ilgiau kaip penkerius metus nuo įstojimo dienos.

<…>

14. Dėl 2–5 ir 7–12 dalių taikymo Bulgarijos piliečių patekimo į esamų valstybių narių darbo rinkas sąlygos negali tapti labiau ribojančios nei tos, kurios galioja Stojimo sutarties pasirašymo dieną.

Nepaisant 1–13 dalyse išdėstytų nuostatų, esamos valstybės narės bet kuriuo laikotarpiu, kai taikomos nacionalinės arba pagal dvišalius susitarimus priimtos priemonės, pirmenybę patekti į jų darbo rinką teikia valstybių narių, o ne trečiųjų šalių piliečiams.

Bulgarijos migruojantiems darbuotojams ir jų šeimoms, teisėtai gyvenantiems ir dirbantiems kitoje valstybėje narėje, ar kitų valstybių narių migruojantiems darbuotojams ir jų šeimoms, teisėtai gyvenantiems ir dirbantiems Bulgarijoje, netaikomas labiau ribojantis režimas nei darbuotojams ir jų šeimoms iš trečiųjų šalių, gyvenantiems ir dirbantiems atitinkamai toje valstybėje narėje ar Bulgarijoje. Be to, taikant Bendrijos pirmenybės principą, migruojantiems darbuotojams iš trečiųjų šalių, gyvenantiems ir dirbantiems Bulgarijoje, netaikomas palankesnis režimas nei Bulgarijos piliečiams.“

Reglamentas Nr. 1612/68

7 Reglamento Nr. 1612/68 1-6 straipsniai yra jo I dalies „Įsidarbinimas ir darbuotojų šeimos“ I skyriuje, reglamentuojančiame teisę būti įdarbintam.

8 Šio reglamento 1 straipsnyje numatyta:

„1. Visi valstybės narės piliečiai, nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos, turi teisę įsidarbinti ir dirbti kitos valstybės narės teritorijoje pagal įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių tos šalies piliečių įdarbinimą, nuostatas.

2. Toks pilietis turi tokią pačią pirmumo teisę užimti laisvas darbo vietas kitos valstybės narės teritorijoje kaip ir tos šalies piliečiai.“

9 To paties reglamento 2 straipsnyje numatyta:

„Bet koks valstybės narės pilietis bei darbdavys, vykdantis veiklą valstybės narės teritorijoje, gali keistis prašymais dėl įdarbinimo ir pasiūlymais įsidarbinti, taip pat gali sudaryti ir vykdyti darbo sutartis pagal galiojančias įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas, taikydamas vieniems ir kitiems piliečiams vienodas sąlygas.“

Direktyva 2004/114

10 Direktyva 2004/114 įsigaliojo 2005 m. sausio 12 d. ir, remiantis jos 22 straipsnio pirmąja pastraipa, valstybės narės turėjo priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus tam, kad ši direktyva būtų įgyvendinta iki 2007 m. sausio 12 d. Austrijos Respublika perkėlė šią direktyvą į vidaus teisę 2006 m. sausio 1 d.

11 Šios direktyvos 6 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„Vienas iš Bendrijos veiklos švietimo srityje tikslų – skatinti veiklą visoje Europoje, kad ji būtų aukšto lygio studijų ir profesinio mokymo centras. Pagrindinis šios strategijos veiksnys – skatinti trečiosios šalies piliečius atvykti į Bendriją studijuoti. Valstybių narių nacionalinės teisės aktų dėl atvykimo ir gyvenimo sąlygų suderinimas yra jos dalis.“

12 Tos pačios direktyvos 7 konstatuojamojoje dalyje skelbiama:

„Šioje direktyvoje nustatytais tikslais migracija, kuri, kaip apibrėžiama, yra laikina ir nepriklauso nuo padėties priimančiosios valstybės narės darbo rinkoje, abipusiai praturtina atitinkamus migrantus, jų kilmės šalį ir priimančiąją valstybę narę bei prisideda skatinant geresnį kultūrų tarpusavio pažinimą.“

13 Dėl studentų ekonominės veiklos Direktyvos 2004/114 18 konstatuojamojoje dalyje patikslinama:

„Kad studentai, kurie yra trečiosios šalies piliečiai, galėtų padengti dalį savo studijų lėšų, jiems turėtų būti suteikta galimybė patekti į darbo rinką, vadovaujantis šioje direktyvoje išdėstytomis sąlygomis. Studentų patekimo į darbo rinką principas pagal šioje direktyvoje išdėstytas sąlygas turėtų būti bendra taisyklė; tačiau išimtinėmis aplinkybėmis valstybėms narėms reikėtų suteikti galimybę atsižvelgti į savo nacionalinių darbo rinkų padėtį.“

14 Pagal minėtos direktyvos 1 straipsnį:

„Šios direktyvos tikslas yra nustatyti:

a) trečiosios šalies piliečių įleidimo į valstybių narių teritoriją ilgesniam nei trijų mėnesių laikotarpiui studijų, mokinių mainų, neatlygintino stažavimosi ar savanoriškos tarnybos tikslais sąlygas;

b) taisykles dėl trečiosios šalies piliečių įleidimo šiems tikslams į valstybių narių teritoriją tvarkos.“

15 Tos pačios direktyvos 2 straipsnio a punkte „trečiosios šalies pilietis“ apibrėžiamas kaip „bet kuris asmuo, kuris nėra Europos Sąjungos pilietis, kaip apibrėžta [EB] Sutarties 17 straipsnio 1 dalyje“.

16 Direktyvos 2004/114 3 straipsnyje numatyta:

„1. Ši direktyva taikoma trečiosios šalies piliečiams, kurie kreipiasi dėl įleidimo į valstybės narės teritoriją studijų tikslais.

<…>

2. Ši direktyva netaikoma:

<…>

e) trečiosios šalies piliečiams, pagal atitinkamos valstybės narės nacionalinės teisės aktus laikomiems darbuotojais arba savarankiškai dirbančiais asmenimis.“

17 Tos pačios direktyvos 7 straipsnis „Specialiosios sąlygos studentams“, esantis jos II skyriuje, reglamentuojančiame įleidimo sąlygas, suformuluotas taip:

„1. Be 6 straipsnyje numatytų bendrųjų sąlygų, trečiosios šalies pilietis, kuris kreipiasi dėl įleidimo studijų tikslais:

a) turi būti aukštojo mokslo įstaigos priimtas mokytis pagal studijų programą;

b) pateikia valstybės narės reikalaujamus įrodymus, kad buvimo joje laikotarpiu jis turės pakankamai lėšų pragyvenimui, studijoms ir grįžimo kelionės išlaidoms padengti. Valstybės narės viešai skelbia apie mėnesinių lėšų minimumą, reikalingą šios nuostatos taikymo tikslais, neužkertant kelio individualiam kiekvieno atvejo nagrinėjimui;

<…>“

18 Direktyvos 2004/114 17 straipsnyje „Studentų vykdoma ekonominė veikla“, esančiame jos IV skyriuje „Atitinkamiems trečiosios šalies piliečiams taikomas režimas“, numatyta:

„1. Ne studijų laiku ir pagal priimančiojoje valstybėje narėje atitinkamai veiklai taikomas taisykles ir sąlygas studentai turi teisę vykdyti ekonominę veiklą dirbdami pagal darbo sutartį, ir jiems gali būti suteikta teisė užsiimti savarankiška ekonomine veikla kaip savarankiškai dirbantiems asmenims. Gali būti atsižvelgiama į darbo rinkos padėtį priimančiojoje valstybėje narėje.

Prireikus valstybės narės suteikia studentams ir/arba darbdaviams išankstinį leidimą pagal nacionalinės teisės aktus.

2. Kiekviena valstybė narė nustato didžiausią valandų skaičių per savaitę arba dienų ar mėnesių skaičių per metus, kuriomis leidžiama užsiimti tokia veikla, bet ne mažiau kaip 10 valandų per savaitę arba atitinkamą dienų ar mėnesių skaičių per metus.

3. Priimančioji valstybė narė gali riboti galimybę užsiimti ekonomine veikla pirmaisiais gyvenimo joje metais.

4. Valstybės narės gali reikalauti, kad studentai atitinkamos valstybės narės paskirtai valdžios institucijai iš anksto arba kitokiu būdu praneštų apie tai, kad jie užsiima ekonomine veikla. Darbdaviai taip pat gali būti įpareigojami pranešti iš anksto arba kitokiu būdu.“

Austrijos teisė

19 Nacionalinės normos, sudarančios pagrindinėje byloje taikytiną teisinį pagrindą, yra sprendimo atsisakyti išduoti pagrindinėje byloje nagrinėjamą leidimą dirbti priėmimo dieną, t. y. 2008 m. kovo 17 d., galiojusios redakcijos Įstatymas dėl įsikūrimo ir gyvenimo (*Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz*, *BGBl.* I, Nr. 100/2005), kuriuo į Austrijos teisę perkeliama Direktyva 2004/114, ir Užsieniečių įdarbinimo įstatymas (*Ausländerbeschätigungsgesetz*, *BGBl.* Nr. 218/1975).

Įstatymas dėl įsikūrimo ir gyvenimo

20 Pagal Įstatymo dėl įsikūrimo ir gyvenimo 64 straipsnio 1 ir 2 dalis:

„1. Trečiųjų valstybių piliečiams gali būti išduotas studento leidimas gyventi, jeigu jie:

1) tenkina I antraštinės dalies sąlygas ir

2) yra studentai ar laisvieji klausytojai universitete, aukštesniojoje mokykloje ar akredituotame privačiame universitete ir studijos neskirtos vien kalbos mokymuisi. Leidžiama pateikti pareiškimą dėl atsakomybės.

2. Profesinės veiklos vykdymą reglamentuoja Užsieniečių įdarbinimo įstatymas. Profesinė veikla negali pažeisti reikalavimo, kad studijos yra vienintelis gyvenimo šalyje tikslas.“

Užsieniečių įdarbinimo įstatymas

21 Taikytinos Užsieniečių įdarbinimo įstatymo nuostatos suformuluotos taip:

„Užsieniečių darbui taikytinos sąlygos

3 straipsnis -

1. Jeigu šiame federaliniame įstatyme nenustatyta kitaip, darbdavys gali įdarbinti užsienietį tik jei jis gavo leidimą įdarbinti šį asmenį, <...>

Darbo leidimo suteikimo sąlygos

4 straipsnis -

1. Jei nenustatyta kitaip, darbo leidimas išduodamas, jeigu įdarbinimas leistinas atsižvelgiant į darbo rinkos padėtį bei vystymąsi ir jeigu nepažeidžiami svarbūs viešieji ar ekonominiai interesai.

<…>

6. Viršijus pagal 13 straipsnį nustatytą didžiausią leistiną žemėje įdarbintų užsieniečių skaičių kiti leidimai įdarbinti gali būti išduodami, jeigu įvykdomos 1–3 dalyse nustatytos sąlygos ir jei:

1) regioninis konsultacinis komitetas (*Regionalbeirat*) vienbalsiai pritarė leidimo įdarbinti išdavimui arba

2) užsieniečio įdarbinimas leistinas siekiant paspartinti jo integraciją, arba

3) įdarbinimas vykdomas remiantis pagal 5 straipsnį nustatytomis kvotomis, arba

4) užsienietis tenkina 2 straipsnio 5 dalyje įtvirtintas sąlygas, arba

4 a) šis užsienietis yra nuolat teisėtai Austrijoje gyvenančio ir dirbančio kito užsieniečio sutuoktinis ar nesudaręs santuokos nepilnametis vaikas (įskaitant povaikius ir įvaikius), arba

5) įdarbinimas pagrįstas tarpvalstybiniu susitarimu, arba

6) užsienietis priklauso grupei asmenų, kuriuos įdarbinti leidžiama net viršijus didžiausią leistiną šalyje įdarbintų užsieniečių skaičių (12a straipsnio 2 dalis).

<…>

Darbo rinkos padėties tyrimas

4b straipsnis -

1. Atsižvelgiant į situaciją, susijusią su darbo rinkos padėtimi ir vystymusi (4 straipsnio 1 dalis), leidžiama išduoti darbo leidimą, jeigu į laisvą darbo vietą, į kurią prašoma leisti įdarbinti užsienietį, nepretenduoja joks Austrijos pilietis ar darbo ieškantis užsienietis, pasirengęs ir sugebantis atlikti siūlomas pareigas įstatymo leidžiamomis sąlygomis. Tarp darbo ieškančių užsieniečių pirmenybė teikiama gaunantiesiems bedarbio pašalpą, turintiesiems darbo leidimą, atleistiesiems nuo pareigos turėti darbo leidimą, arba turintiesiems leidimą nuolat gyventi bei [Europos ekonominės erdvės] valstybių piliečiams (2 straipsnio 6 dalis) ir asociacijos sutartyje su Turkija numatytiems darbuotojams. Tikrinama, ar prašyme išduoti leidimą įdarbinti nurodyti reikalavimai darbuotojui pagrįsti įmonės poreikiais. Darbdavys turi pateikti įrodymus, patvirtinančius, kad darbui atlikti būtinas atitinkamas išsilavinimas arba kita speciali kvalifikacija. <...>

Laikinojo užsieniečių įdarbinimo kvotos

5 straipsnis -

1. Esant laikinam papildomos darbo jėgos poreikiui, kurio negalima patenkinti panaudojant Austrijoje turimą darbo jėgos potencialą, federalinis ekonomikos ir darbo ministras, laikydamasis Įstatymo dėl įsikūrimo ir gyvenimo [13 straipsnyje] numatytų apribojimų, turi teisę įsakymu nustatyti kvotas:

1) siekiant laikinai įdarbinti užsienio darbo jėgą ekonomikos sektoriuje, profesinėje kategorijoje ar tam tikrame regione arba

2) siekiant trumpam laikui įdarbinti žemės ūkio darbuotojus, turinčius leidimą patekti į federalinę teritoriją be vizos, sezoniniams derliaus nuėmimo darbams.

<…>

5. Užsieniečiams, turintiems leidimą gyventi studijų ar mokymosi mokykloje tikslu, leidimai įdarbinti remiantis pagal 1 ir 2 punktus nustatytomis kvotomis gali būti išduoti ne ilgiau kaip trims mėnesiams per kalendorinius metus.

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

22 L. Sommer, ieškovas pagrindinėje byloje, 2008 m. sausio 30 d. pateikė prašymą išduoti leidimą įdarbinti Bulgarijos pilietį, kuris studijavo Austrijoje ir daugiau kaip vienus metus ten gyveno, dirbti vairuotoju nustatant 10,25 valandos per savaitę darbą už 349 eurų bruto atlyginimą per mėnesį. Šis studentas turėjo atlikti išvežiojimo naktį Vienoje darbus.

23 2008 m. vasario 8 d. sprendimu *Arbeitsmarktservice Wien* atmetė šį prašymą taikydamas Užsieniečių įdarbinimo įstatymo 4 straipsnio 6 dalies 1 punktą. L. Sommer apskundė šį sprendimą tvirtindamas, kad kiti darbo ieškantys asmenys atsisakydavo dirbti tokį darbą motyvuodami tuo, kad, jei dirbtų tik šį darbą, nepakaktų darbo valandų per savaitę, arba tuo, kad, jei tai būtų papildomas darbas, jis būtų nesuderinamas su darbu visą darbo dieną.

24 2008 m. kovo 17 d. sprendimu *Arbeitsmarktservice Wien* atmetė šį skundą taikydamas Administracinio proceso kodekso (*Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz*) 66 straipsnio 4 dalį ir Užsieniečių įdarbinimo įstatymo 4 straipsnio 6 dalį. Savo sprendimą ji motyvavo tuo, kad maksimalus darbuotojų užsieniečių skaičius (66 000 Vienos žemėje) jau buvo viršytas papildomais 17 757 darbuotojais užsieniečiais.

25 L. Sommer apskundė šį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, o šis konstatavo, pirma, kad pažodžiui aiškinant Direktyvos 2004/114 1 straipsnio a punktą ir 2 straipsnio a punktą matyti, kad Bulgarijos pilietis nepriskirtinas šios direktyvos taikymo sričiai, nes jis po Bulgarijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą 2007 m. sausio 1 d. nebėra „trečiosios šalies pilietis“. Kadangi iki įstojimo Bulgarijos pilietis, kaip trečiosios šalies pilietis, būtų galėjęs naudotis Direktyvoje 2004/114 numatytomis teisėmis, atsisakymas suteikti leidimą dirbti po minėto įstojimo galėtų lemti jo teisinės padėties pablogėjimą arba mažiau palankų vertinimą nei trečiųjų šalių studentų, o tai aiškiai draudžiama Protokolo dėl priėmimo VI priedo 1 punkto 14 dalyje. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo minėtoje 14 dalyje skelbiamą pirmenybės principą.

26 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, remiantis nacionaline teise, būtent Užsieniečių įdarbinimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalimi, prieš išduodant darbo leidimą privalo būti ištirta, ar atsižvelgiant į situaciją, susijusią su darbo rinkos padėtimi ir vystymusi, leidžiama įdarbinti darbuotoją ir ar svarbūs viešieji arba ekonominiai interesai tam neprieštarauja. Be to, pagal to paties straipsnio 6 dalį teisės aktais nustatyto maksimalaus įdarbintų užsieniečių skaičiaus viršijimo atveju darbo leidimas gali būti išduodamas tik jei tenkinamos tam tikros papildomos sąlygos. Minėtas teismas patikslina, kad darbo rinkos vystymosi ir padėties, taip pat svarbių viešųjų ir ekonominių interesų tyrimas turi būti atliekamas sistemingai, o ne vien išimtiniais atvejais, ir jam kyla klausimas, ar tokie teisės aktai neprieštarauja Direktyvos 2004/114 nuostatoms.

27 Šiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgerichtshof* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyva 2004/114 <...> taikoma Austrijoje studentui bulgarui, atsižvelgiant į [Protokolo dėl priėmimo] VI priedo, [pavadinto] „Protokolo 20 straipsnyje nurodytas sąrašas: pereinamojo laikotarpio priemonės – Bulgarija“, 1 punkto, [pavadinto] „Laisvas asmenų judėjimas“, 14 dalies pirmą ar trečią pastraipas?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar Sąjungos teisei, ypač Direktyvos 2004/114 17 straipsniui, prieštarauja nacionalinės nuostatos, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjamos Užsieniečių įdarbinimo įstatymo nuostatos, pagal kurias visais atvejais būtinas darbo rinkos padėties tyrimas prieš išduodant darbdaviui leidimą įdarbinti studentą, ilgiau nei metus gyvenantį nacionalinėje teritorijoje <...>, o viršijus nustatytą didžiausią leistiną įdarbintų užsieniečių skaičių keliamos papildomos leidimo įdarbinti išdavimo sąlygos?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

28 Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Protokolo dėl priėmimo VI priedo 1 punkto 14 dalis turi būti aiškinama taip, kad studentų bulgarų patekimo į darbo rinką sąlygos per to paties 1 punkto 2 dalies pirmoje pastraipoje numatytą pereinamąjį laikotarpį negali būti labiau ribojančios, nei numatytosios Direktyvoje 2004/114.

29 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad Direktyvos 2004/114 taikymo asmenims sritis, kaip tai nurodyta jos 3 straipsnio 1 dalyje, apima trečiųjų šalių piliečius, kurie kreipiasi dėl įleidimo į valstybės narės teritoriją studijų tikslais. Sąvoka „trečiųjų šalių piliečiai“ tos pačios direktyvos 2 straipsnio a punkte apibrėžiama kaip bet kuris asmuo, kuris nėra Europos Sąjungos pilietis, kaip apibrėžta Sutarties 17 straipsnio 1 dalyje.

30 Kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, po Bulgarijos Respublikos įstojimo į Sąjungą 2007 m. sausio 1 d. Bulgarijos piliečiai nebėra trečiosios šalies piliečiai ir tapo Sąjungos piliečiais, todėl nuo šios datos, t. y. nuo 2008 m. sausio 30 d., Bulgarijos piliečiai nebepatenka į šios direktyvos taikymo asmenims sritį.

31 Tačiau 2008 m. sausio 30 d. Direktyva 2004/114 jau galiojo nuo 2005 m. sausio 12 d., o valstybėms narėms nustatytas jos perkėlimo terminas buvo pasibaigęs 2007 m. sausio 12 d. Todėl 2008 m. sausio 30 d. trečiųjų šalių piliečių studentų patekimas į darbo rinką buvo reglamentuojamas Direktyvos 2004/114 nuostatomis.

32 Pagal Protokolo dėl priėmimo VI priedo 1 punkto 2 dalies pirmą pastraipą Bulgarijos piliečių patekimas į valstybių narių darbo rinką per pereinamąjį laikotarpį iki penkerių metų termino po įstojimo dienos pasibaigimo reglamentuojamas nacionalinėmis arba pagal dvišalius susitarimus priimtomis priemonėmis, reglamentuojančiomis Bulgarijos piliečių patekimą į jų darbo rinkas.

33 Vis dėlto, neatsižvelgiant į minėto 1 punkto 14 dalies pirmoje pastraipoje numatytą „standstill“ sąlygą, tos pačios dalies antroje pastraipoje bet kuriuo atveju numatytas Sąjungos piliečių pirmenybės principas, pagal kurį, nepaisant priemonių, kurių buvo imtasi pereinamuoju laikotarpiu, valstybės narės pirmenybę patekti į jų darbo rinką teikia valstybių narių, o ne trečiųjų šalių piliečiams. Pagal šią nuostatą Bulgarijos piliečiai ne tik turi teisę į tokias pačias patekimo į valstybių narių darbo rinką sąlygas kaip ir trečiųjų šalių piliečiai, bet ir į palankesnį vertinimą pastarųjų atžvilgiu.

34 Kaip jau buvo minėta šio sprendimo 31 punkte, 2008 m. sausio 30 d., t. y. prašymo išduoti pagrindinėje byloje nagrinėjamą darbo leidimą dieną, trečiųjų šalių piliečių patekimas į valstybių narių darbo rinką buvo reglamentuojamas Direktyvos 2004/114 nuostatomis.

35 Todėl taikant pirmenybės sąlygą Bulgarijos piliečiai minėtą dieną turėjo teisę į tai, kad jiems būtų suteiktas leidimas patekti į darbo rinką taikant sąlygas, kurios nėra griežtesnės nei skelbiamos Direktyvoje 2004/114 trečiųjų šalių piliečiams. Todėl, jei leidimas patekti į Austrijos darbo rinką turi būti suteiktas studentui, kuris, remiantis Direktyvoje 2004/114 įtvirtinta tvarka, yra trečiosios šalies pilietis, toks leidimas studentui bulgarui turi būti suteiktas taikant bent jau tokias pat palankias sąlygas, be to, jis turi turėti pirmenybę trečiosios šalies piliečio studento atžvilgiu.

36 Todėl į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Protokolo dėl priėmimo VI priedo 1 punkto 14 dalis turi būti aiškinama taip, kad studentų bulgarų patekimo į darbo rinką sąlygos pagrindinėje byloje nagrinėjamų faktinių aplinkybių atsiradimo momentu negali būti labiau ribojančios nei numatytosios Direktyvoje 2004/114.

Dėl antrojo klausimo

37 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į pirmąjį klausimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikia išaiškinti klausimą, ar nacionalinės teisės aktais, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, Bulgarijos piliečiams numatomas griežtesnis vertinimas nei Direktyvoje 2004/114 nustatytasis trečiųjų šalių piliečiams.

38 Pagal Direktyvos 2004/114 17 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą ne studijų laiku pagal priimančiojoje valstybėje narėje atitinkamai veiklai taikomas taisykles ir sąlygas šioje direktyvoje nurodyti studentai turi teisę būti įdarbinti ir užsiimti savarankiška ekonomine veikla. Tačiau tos pačios pastraipos antruoju sakiniu atitinkamoms valstybėms narėms, nepaisant pirmame sakinyje skelbiamos taisyklės, leidžiama atsižvelgti į jų darbo rinkos padėtį.

39 Reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 2004/114 6 ir 7 konstatuojamąsias dalis jos tikslas yra skatinti trečiosios šalies piliečius atvykti į Sąjungą studijuoti. Šio judėjimo tikslas yra „skatinti veiklą visoje Europoje, kad ji būtų aukšto lygio studijų ir profesinio mokymo centras“.

40 Pagal Direktyvos 2004/114 17 straipsnio 2 dalį kiekviena valstybė narė nustato didžiausią valandų skaičių per savaitę arba dienų ar mėnesių skaičių per metus, kuriomis leidžiama užsiimti tokia veikla, bet ne mažiau kaip 10 valandų per savaitę arba atitinkamą dienų ar mėnesių skaičių per metus. Kaip matyti iš to paties straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos, kalbama apie leidimą dirbti ne studijų laiku.

41 Be to, Direktyvos 2004/114 17 straipsnio 3 dalimi leidžiama priimančiajai valstybei narei riboti galimybę užsiimti ekonomine veikla pirmaisiais su studijomis susijusio gyvenimo joje metais ir šiuo aspektu nereikalaujama jokio pateisinimo. Todėl iki pirmųjų gyvenimo valstybėje narėje metų pabaigos suinteresuotieji studentai turi teisę vykdyti ekonominę veiklą tik taikant nacionalinės teisės aktuose numatytas sąlygas ir apribojimus, o po pirmųjų gyvenimo metų trečiųjų šalių piliečių patekimą į darbo rinką reglamentuoja minėtos direktyvos nuostatos, būtent jos 17 straipsnio 1, 2 ir 4 dalys.

42 Iš Direktyvos 2004/114, ypač jos 17 straipsnio, bendros struktūros ir jos tikslo matyti, kad priimančioji valstybė narė po pirmųjų trečiosios šalies piliečio studento gyvenimo joje metų gali remtis šios direktyvos 17 straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos antru sakiniu, siekdama atsižvelgti į darbo rinkos padėtį, tik išnaudojusi to paties straipsnio 2 dalyje numatytas galimybes nustatyti maksimalų darbo valandų skaičių ne studijų laiku ir kad toks atsižvelgimas į darbo rinkos padėtį galimas tik išimtiniais atvejais ir su sąlyga, kad šiuo tikslu numatytos priemonės būtų pagrįstos ir proporcingos siekiamam tikslui.

43 Todėl pagrindinėje byloje nagrinėjami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta, kad turi būti atliekamas sistemingas darbo rinkos tyrimas ir kad darbo leidimas gali būti išduodamas tik jei į laisvą darbo vietą, į kurią prašoma leisti įdarbinti užsienietį, nepretenduoja joks Austrijos pilietis ar darbo ieškantis užsienietis, pasirengęs ir sugebantis atlikti siūlomą darbą, nesuderinami su Direktyva 2004/114, ypač jos 17 straipsniu, nes atliekant šį tyrimą reikia atsižvelgti į darbo rinkos padėtį ir nebūtina įrodyti, kad yra ypatinga situacija, pateisinanti tokį atsižvelgimą.

44 Kalbant apie pagrindinėje byloje nagrinėjamą nacionalinės teisės akto nuostatą, pagal kurią, viršijus *Länder* nustatytą didžiausią leistiną įdarbintų užsieniečių skaičių, darbo leidimo trečiųjų šalių piliečiams išdavimas saistomas, be darbo rinkos būklės ir vystymosi sisteminio tyrimo, papildomų sąlygų, pakanka pažymėti, jog Direktyva 2004/114 draudžiamas toks sistemingas tyrimas, todėl ja *a fortiori* draudžiamos nacionalinės priemonės, kuriomis nustatomi papildomi reikalavimai.

45 Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad nacionalinės teisės aktais, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, Bulgarijos piliečiams numatytas griežtesnis vertinimas nei trečiųjų šalių piliečiams Direktyvoje 2004/114 nustatytas vertinimas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

46 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **Protokolo dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos priėmimo į Europos Sąjungą sąlygų ir tvarkos VI priedo 1 punkto 14 dalis turi būti aiškinama taip, kad studentų bulgarų patekimo į darbo rinką sąlygos pagrindinėje byloje nagrinėjamų faktinių aplinkybių atsiradimo momentu negali būti labiau ribojančios nei numatytosios 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyvoje 2004/114/EB dėl trečiosios šalies piliečių įleidimo studijų, mokinių mainų, neatlygintino stažavimosi ar savanoriškos tarnybos tikslais sąlygų.**

2. **Nacionalinės teisės aktais, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, Bulgarijos piliečiams numatytas griežtesnis vertinimas nei trečiųjų šalių piliečiams Direktyvoje 2004/114 nustatytas vertinimas.**

Parašai.